

Nümunəvi peşə standartı
Peşə standartı üzrə qiymətləndirmə nümunəsi
M u ssis l r  c n nümunəvi təlim standartı

Sərnişin qatarında bələdçi

İngilis dilində adı: Passenger train conductor

N: 5112-2-00196-01

Azərbaycan Respublikasının  m k və  halinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi və Dünya Bankının birgə həyata keçirdiyi “Sosial M dafi nin İnkışafı” layihəsinin “ISCO 88/08-  uyğun t kmill şdirilm ş peşə standartlarının v  əlaqədar təlim standartlarının hazırlanması” tapşırığı  r ivəsində “GOPA Consultants” v  “SEFT Consulting” tərəfindən hazırlanmışdır.

İSTİFADƏ OLUNAN ANLAYIŞLAR

Bacarıq

Verilmiş iş üzrə vəzifə və fəaliyyətləri yerinə yetirmək qabiliyyətidir.

Bacarıq səviyyəsi

Həyata keçirilən fəaliyyətlərin əhatəliliyi və mürəkkəbliyi ilə müəyyən olunur, burada fəaliyyətlərin mürəkkəbliyi əhatə üzərində üstünlüyə malikdir. Hər bir bacarıq səviyyəsi üzrə müvafiq bilik səviyyəsi tələb olunur. ISCO-da, eləcə də Məşğulluq Təsnifatında aşağıdakı dörd geniş bacarıq səviyyəsi müəyyən edilir:

Birinci bacarıq səviyyəsi

Birinci bacarıq səviyyəsi üzrə peşələr sadə və dövri fiziki fəaliyyətlərin yerinə yetirilməsini zəruri edir. Bundan əlavə, birinci bacarıq səviyyəsində bir çox peşələr fiziki güc və dözümlülük tələb etdiyi halda, əksəriyyətində sadə yazıb-oxuma və rəqəmlərlə işləmə bacarığı tələb olunur. Bu bacarıqlara ehtiyac duyulduğu halda belə, onlar işin əsas hissəsini təşkil etmir.

Birinci bacarıq səviyyəsinə daxil olan bəzi peşələrdə səriştəli fəaliyyət üçün ibtidai təhsili və ya əsas təhsilin birinci mərhələsini başa vurmaq (ISCED üzrə 1-ci səviyyə) tələb oluna bilər. Bəzi işlər üçün isə iş yerlərində qısamüddətli təlimlər tələb oluna bilər.

Birinci bacarıq səviyyəsi üzrə təsnifatlaşdırılan peşələr ixtisası olmayan işçi qüvvəsini əhatə edir.

İkinci bacarıq səviyyəsi

İkinci bacarıq səviyyəsi üzrə bütün peşələrdə səriştəli fəaliyyət üçün tələb olunan bilik və bacarıqlar, adətən, ümumi orta təhsilin birinci mərhələsini başa vurmaqla (ISCED üzrə 2-ci səviyyə) əldə olunur. Bəzi peşələrdə ümumi orta təhsilin ikinci mərhələsini bitirmək zəruri hesab olunur (ISCED üzrə 3-cü səviyyə) ki, bura ixtisaslaşmış peşə təhsili və iş yerlərində həyata keçirilən təlim də daxil ola bilər. Müəyyən peşələr ümumi orta təhsili bitirdikdən sonra ilk peşə-ixtisas təhsili almağı (ISCED üzrə 4-cü səviyyə) tələb edir. Bəzi hallarda isə iş təcrübəsi və iş yerlərində həyata keçirilən təlim formal təhsili əvəz edə bilər.

İkinci bacarıq səviyyəsi üzrə təsnifatlaşdırılan peşələrə ixtisaslı işçilər daxildir.

Üçüncü bacarıq səviyyəsi

Üçüncü bacarıq səviyyəsindəki peşələr, adətən, ixtisaslaşmış sahə üzrə geniş praktiki, texniki və metodoloji biliklər tələb edən mürəkkəb texniki və praktiki fəaliyyətlərin yerinə yetirilməsini əhatə edir. Bu bacarıq səviyyəsi üzrə peşələr, ümumiyyətlə, yüksək səviyyədə yazıb-oxuma və rəqəmlərlə işləmə bacarığı, eləcə də inkişaf etmiş ünsiyyət bacarığı tələb edir.

Üçüncü bacarıq səviyyəsi üzrə tələb olunan bilik və bacarıqlar, adətən, ümumi orta təhsil bazasına əsaslanan təhsil müəssisələrində 1-3 illik təhsil vasitəsi ilə əldə olunur (ISCED üzrə 5b səviyyəsi). Azərbaycanda bu bacarıq səviyyəsinə uyğun təhsil adətən orta ixtisas təhsili müəssisələrində (kolleclər) verilir. Bəzi hallarda müvafiq sahə üzrə geniş iş təcrübəsi və iş yerlərində həyata keçirilən uzunmüddətli təlim formal təhsili əvəz edə bilər.

Üçüncü bacarıq səviyyəsi üzrə təsnifatlaşdırılan peşələr əsasən texniki işçiləri əhatə edir.

Dördüncü bacarıq səviyyəsi

Dördüncü bacarıq səviyyəsinə, adətən, ixtisaslaşmış sahə üzrə geniş nəzəri və praktiki biliklər əsasında mürəkkəb problemlərin həlli və qərarların qəbul edilməsini tələb edən fəaliyyətlərin yerinə yetirilməsi daxildir. Bu bacarıq səviyyəsi üzrə peşələr, ümumiyyətlə, yüksək səviyyədə yazıb-oxuma və rəqəmlərlə işləmə bacarığı, eləcə də təkmilləşmiş ünsiyyət bacarığı tələb edir.

Dördüncü bacarıq səviyyəsi üzrə tələb olunan bilik və bacarıqlar, adətən, ali təhsil müəssisələrində birinci və ya daha yüksək elmi dərəcənin verilməsi ilə yekunlaşan 3-6 illik təhsil vasitəsi ilə əldə olunur (ISCED üzrə 5a səviyyəsi və ya daha yüksək səviyyə). Bu bacarıq səviyyəsi üçün Azərbaycanda adətən bakalavriat və daha yüksək təhsil pillələri uyğun gəlir.

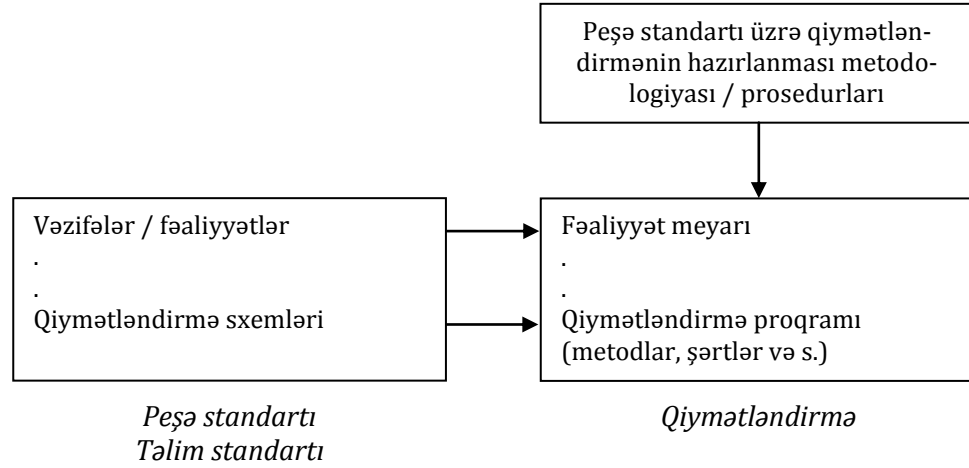
Dördüncü bacarıq səviyyəsi üzrə təsnifatlaşdırılan peşələrə menecerlər, mühəndislər, müəllimlər, həkimlər və s. daxildir ki, bunlar çox vaxt peşəkarlar adlandırılır.

Bilik	Təhsil və ya təcrübə vasitəsilə əldə edilən məlumat və faktlar toplusunu əhatə edir.
Əlavə / ümumi səriştələr	Müvafiq əmək fəaliyyətini həyata keçirə bilmək üçün tələb olunan səriştələrə əlavə olaraq, arzuolunan faydalı səriştələri əhatə edir. Buraya əmək fəaliyyətini təkmilləşdirə bilən, bir çox peşələr üçün ümumi olan və gələcəkdə tələb olunacaq səriştələr daxildir. Bunlar işçilərin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi üçün əsas kimi çıxış etmir.
Əvvəlki təlimin tanınması	<p>Harada və necə təhsil almasından asılı olmayaraq, qeydə alınmış ixtisaslar və vahid standartlar baxımından insanların əvvəlki təliminin tanınması prosesidir. İnsanlar təhsil müəssisəsində formal təlim keçmələrindən və ya qeyri-formal təlim əldə etmələrindən asılı olmayaraq, öyrənmə prosesini heç vaxt dayandırmırlar.</p> <p>Əvvəlki təlimin qiymətləndirilməsi və tanınması prosesi aşağıdakı kimidir:</p> <ul style="list-style-type: none">• Şəxsin nə bildiyi və nə bacardığının müəyyənləşdirilməsi;• Şəxsin bilik və bacarıqlarının xüsusi standartlar, səriştələrin qiymətləndirilməsi üzrə əlaqəli meyarlar ilə müqayisə edilməsi;• Bu standartlara münasibətdə təlimin qiymətləndirilməsi;• Şəxsin formal, qeyri-formal və informal təlimlər vasitəsilə keçmişdə topladığı bacarıq, bilik və təcrübənin tanınması.
Fəaliyyət	Fərdin vəzifələrinin bir hissəsi olan iş və ya məsuliyyəti əks etdirir. Buna görə də vəzifə bir sıra fəaliyyətlərə bölünür.
Formal təlim	Azərbaycan Respublikasının təhsil və təlim müəssisələrində həyata keçirilir, dövlət təhsil sənədinin verilməsi ilə nəticələnir. Təhsil müəssisələrində formal təlimlər dövlət təhsil standartlarına uyğun olaraq aparılır. Əldə edilən səriştələr testlər vasitəsilə yoxlanılır və dövlət təhsil sənədi verilir.
İnformal təlim	Özünü-təlim yolu ilə bilik və bacarıqlara yiyələnmənin formasıdır. Təhsil və təlim müəssisələrindən kənarında həyata keçirilir və təbii olaraq gündəlik həyatımızda müşahidə olunur. Formal və qeyri-formal təlimdən fərqli olaraq, informal təlim çox vaxt qeyri-ixtiyari baş verir və beləliklə, hətta fərdlərin özləri də səriştələrinin artırılmasında onun rolunu hiss etməyə bilər (məsələn, kütləvi informasiya vasitələrindən, ictimaiyyət arasında gündəlik qarşılıqlı əlaqələrdən və ümumi münasibətlərdən məlumatın əldə edilməsi).

	<p>O, təlimin həyata keçirilməsi sahəsində (xüsusilə) ixtisaslaşmamış hər hansı bir şəxs (yəni ailə üzvləri, digər əlaqəli şəxslər və s.) tərəfindən istiqamətləndirildiyi halda, məqsədli xarakter daşıya bilər. İnfomal təlim ölkə səviyyəsində qəbul edilən diplom və sertifikatların verilməsi ilə nəticələnir.</p>
İş	<p>Fərdin işəgötürən üçün və ya sərbəst məşğulluq şəraitində həyata keçirdiyi vəzifə və ya fəaliyyətlərin toplusudur (ISCO-08 -ə uyğun olaraq).</p>
İşə yanaşma	<p>Müəyyən ideya, obyekt, şəxs və ya vəziyyətə müsbət və ya mənfi münasibəti əks etdirir.</p> <p>Yanaşma fərdin fəaliyyət seçimini, çətinlik, həvəsləndirmə və mükafatlara (hamısı birlikdə stimulyasiya adlanır) cavab reaksiyasını müəyyən edir. Bu baxımdan yanaşma iş üçün xeyli vacibdir.</p> <p>Yanaşmanın 4 əsas komponenti var: (1) Emosional: hiss və həyəcan; (2) İdrak: məntiqlə həyata keçirilən inam və fikirlər; (3) İrədi: fəaliyyət meyilləri; (4) Qiymət: stimullara mənfi və ya müsbət münasibət.</p>
Qeyri-formal təlim	<p>Təhsil sistemi ilə paralel şəkildə aparılır və dövlət təhsil sənədinin verilməsi ilə müşayiət olunmur. Qeyri-formal təlimlər iş yerlərində və ya formal təlim sistemlərinə yardım üçün yaradılmış təşkilat və ya mərkəzlərdə, dərnlərdə, fərdi məşğələlərdə, vətəndaş cəmiyyəti təşkilatları və qruplarında həyata keçirilə bilər.</p>
Qiymətləndirmə metodu	<p>Səriştəni ölçmək üçün üsul və ya alətdir.</p>
Qiymətləndirmə paketi	<p>Fəaliyyət meyarı da daxil olmaqla fərdin səriştələrinin qiymətləndirilməli olduğu müxtəlif qiymətləndirmə metodlarıdır.</p>
Qiymətləndirmə sxemi	<p>Qiymətləndirmə standartlarının vəzifələrini və onların yerinə yetirilmə istiqamətlərini müəyyən edir.</p> <p>Peşə standartları üzrə qiymətləndirmənin məqsədi fərdin müvafiq peşə standartını fəaliyyətlər, vəzifələr və ya tapşırıqlar üzrə həyata keçirə bilməsini müəyyən etməkdir. Sözügedən tapşırıqlar, peşə standartında müəyyən edilən texniki bacarıqları, planlaşdırma və problemləri həll etmə biliklərini, gözlənilməz vəziyyətlərdə hərəkət etmək bacarığını, digər şəxslər ilə işləmək bacarığını və ünsiyyət bacarıqlarını əhatə etməlidir.</p> <p>Peşə standartları üzrə qiymətləndirmənin məqsədlərinə, digər məsələlərlə yanaşı, aşağıdakılar daxildir:</p> <ul style="list-style-type: none">• İşəgötürmə;• Karyera yüksəlişi;• Bilik və bacarıqlarda olan boşluqların və təlim ehtiyaclarının müəyyən edilməsi;• İşçi heyətinin qiymətləndirilməsi. <p>Qiymətləndirməni planlaşdırma zamanı onun xarakterik cəhətlərinə xüsusi diqqət yetirmək lazımdır: qiymətləndirmə hansı interval çərçivəsində həyata keçirilməlidir, hansı hədəflər müəyyən edilməlidir, hansı qiymətləndirmə metodları daha məqsəduyğundur. Qiymətləndirmə sxemi aşağıdakı qiymətləndirmə metodlarından 2 və ya 3-nü əhatə etməlidir: i) Əmək fəaliyyətinin müşahidə edilməsi; ii) İşin nəticəsinin qiymətləndirilməsi; iii) Simulyasiya; iv) Suallar (şifahi və ya yazılı); v) Layihə işi; vi) Portfel əsasında qiymətləndirmə; vii) Dinləmə qiymətləndirilməsi; viii) Fərdi</p>

araşdırmalar; ix) Müştəri qiymətləndirməsi (məsələn, müştəri sorğu formaları), ekspert və şəxsi qiymətləndirmə və s.

Peşə standartı və peşə standartı üzrə qiymətləndirmə arasındakı əlaqə aşağıdakı sxemdə göstərilmişdir.

Məşğulluq təsnifatı (MT)

Ölkədə əmək bazarının inkişafına, beynəlxalq təcrübədə qəbul edilmiş uçot və statistikaya uyğun olaraq ISCO-08 təsnifatından istifadə edilməklə, onun genişləndirilməsi əsasında 2010-cu ildə hazırlanmışdır. Onun strukturu ISCO-08 təsnifatının strukturu ilə eynidir. MT Standartlaşdırma, Metrologiya və Patent üzrə Dövlət Komitəsinin 20 Dekabr 2010-cu il 180 sayılı qərarı ilə təsdiq edilmiş və AZT041-2010 nömrəsi ilə dövlət qeydiyyatına alınmışdır.

Peşə

Yüksək oxşarlıq dərəcəsinə malik əsas vəzifə və fəaliyyətlərdən ibarət olan işlərin məcmusudur. Şəxsin hər hansı bir peşə ilə bağlılığı onun hazırda tutduğu vəzifə, əlavə və ya əvvəlki işləri vasitəsi ilə müəyyən olunur.

Peşə standartı

Konkret peşə sahələrində işçilərin yerinə yetirdikləri əmək funksiyalarına qoyulan ümumi tələbləri sistemli şəkildə əks etdirən normativ sənəddir. O, müvafiq səriştələr çərçivəsində işçinin bilik, bacarıq və vərdisləri nəzərə alınmaqla, onun əmək funksiyalarını yerinə yetirməsinə imkan verəcək konkret vəzifə öhdəliklərinin və fəaliyyətlərin siyahısını özündə ehtiva edir. Peşə standartı işdəki rolu təyin etməyə, işçinin fəaliyyətini qiymətləndirməyə, eləcə də, təkmilləşmə, peşə yüksəlişi üçün yollar müəyyən etməyə və hazırlamağa kömək edə bilər.

Peşə standartları ISCO-ya və Məşğulluq təsnifatına uyğun olaraq təsnifatlaşdırılır.

Peşə standartı üzrə qiymətləndirmə nümunəsi

Qiymətləndirmə hər hansı bir sahədə səriştənin aşkar edilməsi məqsədilə fərdin fəaliyyətinin aydın şəkildə müəyyən edilmiş standartlar ilə müqayisədə ədalətli və dəqiq şəkildə ölçülməsinə imkan verən prosesdir. İş yerinin qiymətləndirilməsi prosesi iş yeri ilə bağlı gündəlik fəaliyyətin tərkib hissəsini təşkil edir. Qiymətləndirmə zamanı əldə edilən nəticələr fərdlərə öz işlərini necə yerinə yetirdiyini öyrənməyə imkan verir. Bu, biliklərin, bacarıqların, yanaşma və davranışın inkişaf etdirilməsində, beləliklə, səriştənin nümayiş etdirilməsində onlara yardım edir.

Peşə standartı üzrə qiymətləndirmə nümunəsi qiymətləndirmə sxemi, fəaliyyət meyarları, qiymətləndirməni həyata keçirmək üçün zəruri

Peşələrin Beynəlxalq Standart Təsnifatı (ISCO)	<p>qiymətləndirmə metodları və resurslarını əhatə edir.</p> <p>Beynəlxalq Əmək Təşkilatının (BƏT) məsul olduğu əsas beynəlxalq təsnifatlardan biri olmaqla, beynəlxalq iqtisadi və sosial təsnifat qrupuna daxildir.</p> <p>ISCO iş prosesində qarşıya qoyulan vəzifə və fəaliyyətlərə müvafiq şəkildə müəyyən edilmiş qruplara uyğun olaraq işlərin təşkilində vasitə rolunu oynayır. Onun əsas vəzifələri aşağıdakıları təmin etməkdən ibarətdir:</p> <ul style="list-style-type: none">• Peşələrə dair statistik və inzibati məlumatların beynəlxalq hesabatını, müqayisəsini və mübadiləsini həyata keçirmək üçün baza rolunu oynamaq;• Peşələrin milli və regional təsnifatlarının hazırlanması üçün model rolunu oynamaq;• Bilavasitə özlərinin milli təsnifatını hazırlamayan ölkələrdə tətbiq oluna biləcək sistem rolunu oynamaq. <p>O, statistik və müştəri yönümlü proqramlar üçün nəzərdə tutulmuşdur. Müştəri yönümlü proqrama iş axtaranların iş yerlərinə yönəldilməsi, ölkələr arasında işçilərin qısa və uzunmüddətli miqrasiyasının idarə edilməsi, peşə təlimi proqramları və təlimatlarının hazırlanması daxildir.</p> <p>ISCO-nun ilk versiyası 1957-ci ildə qəbul edilmiş, daha sonra isə ISCO-68, ISCO-88 və hazırkı ISCO-08 versiyaları hazırlanmışdır.</p>
Səriştə	<p>Müvafiq əmək fəaliyyətini həyata keçirə bilmək üçün lazımi səviyyədə bilik, bacarıq, yanaşma və davranışa malik olmaqdır.</p> <p>İş kontekstində istifadə olunan “Səriştə” anlayışı iş yerində tətbiq olunan bacarıqları əks etdirir. Səriştə şəxs nəyi bilir (bilik), nəyi bacarır (bacarıq), nəyi etmək istəyir (yanaşma) və bunu necə edir (davranış) məhfumlarının birləşməsinin nəticəsidir. Beləliklə, səriştə işi yerinə yetirmək üçün lazım olan texniki peşə elementləri, ümumi şəxsi xüsusiyyətlər və istəklərin birləşməsidir.</p> <p>Səriştələr həmçinin işçinin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi üçün baza rolunu oynayır.</p>
Təhsilin Beynəlxalq Standart Təsnifatı (ISCED)	<p>1970-ci illərin əvvəllərində UNESCO tərəfindən həm ayrı-ayrı ölkələrdə, həm də beynəlxalq səviyyədə təhsilə dair statistik məlumatların əldə olunması, toplanması və təqdim olunmasına xidmət edən bir vasitə kimi hazırlanmışdır. ISCED 1975-ci ildə Cenevrədə keçirilən Təhsilə dair Beynəlxalq Konfransda qəbul edilmiş və daha sonra 1978-ci ildə Parisdə keçirilən UNESCO-nun Ümumi Konfransında qüvvəyə minmişdir. Hazırda istifadə edilən təsnifat ISCED 2011-dir.</p>
Təlim standartı	<p>İş yerində vəzifə və fəaliyyətlərin yerinə yetirilməsi üçün zəruri <i>səriştələri</i> (bilik, bacarıq və yanaşmaları, həmçinin əlavə ümumi səriştələri) təsvir edir. Bu səbəbdən, onlar fəaliyyət meyarları hesab edilir və aşağıdakı hallarda istifadə olunur:</p> <ul style="list-style-type: none">• istehsaldan ayrılmadan peşə təlimlərinin hazırlanması;• istifadəyə yararlı səriştələrin inkişaf etdirilməsi və təmin olunması üçün təlim institutları ilə müəssisələr arasında əlaqə;• peşə təlimləri üçün təhsil standartları və kurikulumların hazırlanması.
Vəzifə	<p>İşin icrası üçün zəruri olan fəaliyyətləri əhatə edir.</p>

MÜNDƏRİCAT

A. NÜMUNƏVİ PEŞƏ STANDARTI	8
A.1. İşə dair xüsusi məlumat	8
A.1.1. Əmək şəraiti	8
A.1.2. İşə qəbul tələbləri	8
A.1.3. Tabeçilik	8
A.1.4. Peşə standartları üçün məsuliyyət və müstəqillik səviyyələri	9
A.1.5. Karyera yüksəlişi və sərbəst məşğulluq imkanları	10
A.2. Əsas vəzifələrin (V) və vəzifələr daxilində fəaliyyətlərin (F) siyahısı	10
A.3. Səriştələr haqqında	12
A.4. Qiymətləndirmələr haqqında	12
B. PEŞƏ STANDARTI ÜZRƏ QIYMƏTLƏNDİRMƏ NÜMUNƏSİ	13
B.1. Fəaliyyət meyarları	13
B.2. Qiymətləndirmə ilə bağlı resurslar	14
B.3. Qiymətləndirmə metodları	14
B.3.1. Fəaliyyətin qiymətləndirilməsi	14
B.3.2. Yazılı qiymətləndirmə	15
B.4. Nəticələrin qeydə alınması	20
C. NÜMUNƏVİ TƏLİM STANDARTI	21
C.1. Səriştələrin qısa təsviri	21
C.2. Təlim ilə bağlı xüsusi məlumat	24
C.2.1. Təlimin növləri	24
C.2.2. Təlimin istiqaməti	25
C.2.3. Əvvəlki təlimin tanınması	25
Peşə standartının hazırlanması prosesində iştirak etmiş müəssisə nümayəndələrinin siyahısı	Error! Bookmark not defined.
ISCO88/08-ə uyğun təkmilləşdirilmiş peşə standartlarının və əlaqədar təlim standartlarının hazırlanması layihəsi tərəfindən prosesin əlaqələndirilməsində iştirak etmiş şəxslərin siyahısı	Error! Bookmark not defined.
İstinadlar	Error! Bookmark not defined.

A. NÜMUNƏVİ PEŞƏ STANDARTI

Sərnişin qatarında bələdçi

Peşənin qısa təsviri

Dəmir yol nəqliyyatında bələdçilər vaqona və sərnişinlərə nəzarət edir, eləcə də sərnişinlərin və vaqonun təhlükəsizliyinə cavabdehlik daşıyırlar. Onlar qatarın şəxsi heyəti ilə bütün fəaliyyətləri əlaqələndirir, biletləri toplayır, sərnişinlərə qatara minməyə və düşməyə kömək edir, sərnişinlərin suallarını cavablandırır, sərnişinlərin təhlükəsizliyinə nəzarət edir və bütün zəruri elanları sərnişinlərə çatdırır. Bələdçilər idarəetmə və məlumat ötürən mexanizmlərin lazımı qaydada qurulması və işlək olmasını təmin etmək üçün qatar yola düşməzdən əvvəl vaqonunu yoxlayır.

Məşğulluq Təsnifatında (MT) peşənin kodu:	5112 (Konduktor, qatar)
MT-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	2
ISCO 08-də işin kodu:	5112 (Conductor, train)
ISCO 08-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	2
Hazırlanma tarixi:	Dekabr, 2012-ci il
Təsdiq edən qurum:	
Təsdiq tarixi:	
Təklif olunan yenilənmə tarixi:	Dekabr, 2017-ci il

A.1. İŞƏ DAİR XÜSUSİ MƏLUMAT

A.1.1. ƏMƏK ŞƏRAİTİ

- İlin bütün günləri, dəyişkən iş qrafiki;
- İş xarakter baxımından təkrarlanır;
- Bələdçi formal paltar geyinir
- Əməyin mühafizəsi və təhlükəsizlik texnikası qaydaları Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, Əmək Məcəlləsi, Texniki təhlükəsizlik haqqında Qanun və digər müvafiq qanunvericilik aktları ilə müəyyən olunur.

A.1.2. İŞƏ QƏBUL TƏLƏBLƏRİ

- Əmək münasibətləri Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, Əmək Məcəlləsi və digər normativ-hüquqi aktlarla tənzimlənir;
- İşə qəbul olunarkən sağlamlıq haqqında tibbi arayış, sonradan vaxtaşırı icbari tibbi müayinədən keçmək haqqında tibbi arayış (Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin qərarı və Azərbaycan Respublikasının Səhiyyə Nazirliyinin müvafiq əmrləri ilə nəzərdə tutulduğu hallarda) təqdim olunur;
- Əməyin mühafizəsi və təhlükəsizlik texnikası qaydaları ilə təlimatlandırılmalar və fərdi mühafizə vasitələri ilə təminat məcburi xarakter daşıyır.

A.1.3. TABEÇİLİK

Kimə tabedir: Qatar rəisi.

Kim ona tabedir: Yoxdur.

A.1.4. PEŞƏ STANDARTLARI ÜÇÜN MƏSULİYYƏT VƏ MÜSTƏQİLLİK SƏVİYYƏLƏRİ

Səviyyələr	Məsuliyyət, fəaliyyətlərin mürəkkəbliyi və müstəqillik	Uyğun gələn səviyyə
1	Planlaşdırılmış qaydada birbaşa nəzarət altında işləmək İş təkrarlanan xarakterə malikdir və mürəkkəb olmayan bir neçə funksiyanı əhatə edir.	
2	Nəzarət altında işləmək, kiçik səlahiyyətlərə malik olmaq Təcrübə tələb edən fəaliyyətlərin yerinə yetirilməsi və əlaqələndirilməsi üçün məsuliyyət daşımaq Öz fəaliyyətlərini planlaşdırmaq və nəticələri barədə hesabat vermək Digər şəxslərlə əməkdaşlıq etmək və komandada işləmək	☒
3	Əvvəlcədən məlum olan vəzifə və fəaliyyətlər çərçivəsində müstəqil idarəetmə və komandanın idarə edilməsini həyata keçirmək (eyni zamanda həm idarəetmə, həm də istehsal subyekti kimi çıxış etmək) İşə yanaşmasını dəyişən şəraitə uyğunlaşdırmaq və dövri problemlərin həlli zamanı elementar nəzəriyyələrdən istifadə etmək Digər şəxslərin gündəlik işinə nəzarət etmək, əmək fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi üçün məsuliyyət daşımaq və işin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı təkliflər vermək İşçilərə rəhbərlik etmək Mürəkkəb fəaliyyətləri əlaqələndirmək və yerinə yetirmək. Ümumi təcrübədən istifadə etməklə xüsusi yeni fəaliyyətlər müəyyən etmək	
4	Yeni və çox vaxt yaradıcı metodlar tələb edən məsələlərlə məşğul olmaq. Mürəkkəb məsələlərin həllində geniş təcrübədən istifadə etmək Gözlənilməz dəyişiklik olduğu halda əmək fəaliyyətinə rəhbərlik və nəzarəti həyata keçirmək Özü və başqaları üçün fəaliyyət meyarları hazırlamaq, onları nəzərdən keçirmək və təkmilləşdirmək Gözlənilən və ya gözlənilməz iş rejimi şəraitində qərarların qəbul edilməsinə məsuliyyət daşımaq Fərdlərin və qrupların peşəkar inkişafının idarə olunmasına məsuliyyət daşımaq Fəaliyyətləri müşahidə etmək, qiymətləndirmək, müvafiq hesabatlar hazırlamaq və dəyişikliklər təklif etmək	

A.1.5. KARYERA YÜKSƏLİŞİ VƏ SƏRBƏST MƏŞĞULLUQ İMKANLARI

- Təcrübə və müvafiq təhsil əldə etdikdən sonra rəhbər vəzifəyə yüksəlmək mümkündür.

A.2. ƏSAS VƏZİFƏLƏRİN (V) VƏ VƏZİFƏLƏR DAXİLİNDƏ FƏALİYYƏTLƏRİN (F) SİYAHISI

- V.1. Növbəyə çıxmaq üçün şəxsi hazırlığı tamamlamaq:
- F.1.1. Təsdiq olunmuş müəyyən prosedurlardan istifadə etməklə növbəni qəbul edən və ya təhvil verən zaman qeydiyyatı tamamlamaq;
 - F.1.2. İstismara veriləcək qatar ilə əlaqədar məlumatları əldə etmək və zəruri halda yoxlamaq;
 - F.1.3. Sənədləri və avadanlıqları qayda və normalarda göstərilən şəkildə tamamlamaq və daşımaq;
 - F.1.4. Şəxsi təhlükəsizliyi naminə göstərişlər, təlimatlar və müəyyən edilmiş normalara riayət etmək;
 - F.1.5. Marşrut və ya park ilə bağlı məlumatları saxlamaq və ya zəruri halda yoxlamaq üçün müvafiq tədbirlər görmək.
- V.2. Qatarın xidmətə yararlı olmasını müəyyən etmək:
- F.2.1. Müəyyən edilmiş nasazlıqları səlahiyyətləri çərçivəsində aradan qaldırmaq;
 - F.2.2. Müəyyən edilmiş nasazlıqları aydın qeydə almaq və müvafiq şəxsə bu barədə təcili məlumat vermək;
 - F.2.3. Sənədlərin tələblərə əsasən tam və düzgün olmasını təmin etmək.
- V.3. Qatarların təhlükəsiz hərəkətinə kömək etmək:
- F.3.1. Qatarın yola çıxmağa hazır olmasını dəqiqliklə müəyyən etmək;
 - F.3.2. Müvafiq qaydalar, normalar və təlimatlara əsasən sayıqlıq nümayiş etdirmək;
 - F.3.3. Qatarın düzgün dayanmasını təsdiq etmək və yüklərin təhlükəsiz yüklənməsi və boşaldılmasına şərait yaratmaq üçün dayaqların qoyulması barədə maşinistə məlumat vermək;
 - F.3.4. Qatar düzgün dayanmadıqda və yüklərin təhlükəsiz yüklənməsi və boşaldılmasına şərait yaratmaq mümkün olmadıqda təsdiq edilmiş düzəldici tədbirləri həyata keçirmək;
 - F.3.5. Qatarın idarə edilməsi və müvafiq ərazidə yerləşdirilməsi ilə əlaqədar zəruri halda maşinistə kömək göstərmək.
- V.4. İstismar zamanı aşkar olunan qüsurları səlahiyyətləri çərçivəsində aradan qaldırmaq:
- F.4.1. Qatarın sistem və avadanlıqlarındakı nöqsan və çatışmazlıqları dəqiqliklə müəyyən etmək;
 - F.4.2. Nasazlıqların müəyyən olunması zamanı qəza təhlükəsini minimuma endirmək üçün zəruri halda qatarı təhlükəsiz yerdə saxlamaq;
 - F.4.3. Təsdiq olunmuş üsullar və qaydalara əsasən qüsurları aradan qaldırmaq üçün müvafiq tədbirlər görmək;
 - F.4.4. Nöqsan və çatışmazlıqları aradan qaldırmaq mümkün olmadıqda müəyyən edilmiş personaldan təcili kömək istəmək;
 - F.4.5. Nöqsan və çatışmazlıqları aydın qeydə almaq və bu barədə müvafiq şəxsə təcili məlumat vermək;
 - F.4.6. İstismar şəraitindən asılı olaraq hər hansı bir dəyişikliyə uyğun olaraq qatara nəzarət etmək;

- F.4.7. Xarab olmuş hər hansı bir qatarın yeri barədə müvafiq personala dəqiq və təcili məlumat vermək.
- V.5. Qatar relsdən çıxdığı zaman müvafiq tədbirləri həyata keçirmək:
- F.5.1. Mövcud və mümkün təhlükələri dəqiqliklə qeydə almaq və bu barədə aidiyyəti şəxsə təcili məlumat vermək;
- F.5.2. Tələb olunduqda xəbərdaredici siqnal verən avadanlıqdan istifadə etmək;
- F.5.3. Qəza halları zamanı səlahiyyətləri çərçivəsində müvafiq tədbirlər görmək və əsas diqqəti insanların təhlükəsizliyinin qorunmasına yönəltmək;
- F.5.4. Zərərli maddələri ehtiva edən mövcud və ya mümkün hadisələr zamanı təsdiq edilmiş əlavə ehtiyat tədbirlərini həyata keçirmək;
- F.5.5. Növbə əsasında dəyişən vaqonun xidmətə yararlı olmasını yoxlamaq və sərnişinlərə elan edilən dəyişikliklərə uyğun olaraq məlumat vermək;
- F.5.6. Nasazlıqların müəyyən olunması zamanı qəza təhlükəsini minimuma endirmək üçün zəruri tədbirlər görmək;
- F.5.7. Vaqonun nasazlığını aradan qaldırmaq mümkün olmadıqda müvafiq personala dərhal bu barədə məlumat vermək və vaqonu təşkilati prosedurlara uyğun olaraq mühafizə etmək.
- V.6. Müştərilər üçün təhlükəsiz şəraitin təmin edilməsinə dəstək olmaq:
- F.6.1. Zəruri halda əyani iştirak və sayıqlığı təmin etmək;
- F.6.2. Təşkilati prosedurlara uyğun olaraq vaqondan təhlükəsiz çıxışı təmin etmək məqsədilə vaqonda təcili çıxış və təxliyə məntəqələrini saxlamaq;
- F.6.3. Müəyyən edilmiş problemləri səlahiyyətləri çərçivəsində həll etmək və bu barədə qatar rəisinə təcili və dəqiq məlumat vermək;
- F.6.4. Təşkilati tələblərə uyğun olaraq avadanlıq və ictimai ərazilərin təyinatı üzrə istifadəyə hazır olmasını müəyyən etmək;
- F.6.5. Xüsusi qayğıya ehtiyacı olan sərnişinləri müəyyən etmək və onların tələblərinə səlahiyyətləri çərçivəsində cavab vermək;
- F.6.6. Müştərilərə təhlükəsizliklərinin qayğısına qalmalarını təşviq etmək və bu barədə onları məlumatlandırmaq;
- F.6.7. Lokal qaydalar və normalara uyğun olaraq müştəriyə fəal kömək göstərmək;
- F.6.8. Təhlükəsizlik tələblərinə riayət olunmadıqda digər müştərilərin təhlükəsizliyinin artırılmasına cavab olaraq səlahiyyətləri çərçivəsində müvafiq tədbirlər görmək;
- F.6.9. Fövqəladə hallar zamanı sərnişinləri təcrid etmək, təhlükəsiz ərazidə tutmaq və kömək məqsədi ilə müvafiq işçiləri səfərbər etmək.
- V.7. Fövqəladə və qeyri-adi vəziyyətlərdə sərnişinlərə kömək etmək:
- F.7.1. Sərnişinlərə görülən işlər, işlərin səbəbi barədə təfəssilatlı və qarşılıqlı əlaqəni təşviq edəcək tərzdə məlumat vermək;
- F.7.2. Qatar rəisi ilə təcili əlaqə saxlamaq və vəziyyət barədə dəqiq məlumat vermək;
- F.7.3. Gözlənilən problemləri müəyyən etmək və onlar ilə məşğul olmaq üçün zəruri halda fövqəladə tədbirlər planını təsdiq etmək;
- F.7.4. Hadisə zamanı mənfi təsirə məruz qalmış sərnişinlər və digər şəxslər ilə xoş və təsəlliverici tərzdə davranmaq;
- F.7.5. Təsdiq edilmiş qaydalara əsasən fövqəladə və qeyri-adi vəziyyətlərə cavab olaraq müvafiq tədbirlər görmək;
- F.7.6. Təşkilatın və qanunun tələblərinə uyğun olaraq vəziyyət və görülmüş tədbirlər barədə məlumat vermək.
- V.8. Sağlam və təhlükəsiz iş qaydalarına riayət etmək:
- F.8.1. Avadanlıq və materialların istismarı, istifadəsi və saxlanması ilə əlaqədar müvafiq qaydalar, normalar və təlimatlara riayət etmək;

- F.8.2. Digərlərinin müvafiq qaydalar, normalar və təlimatlara riayət etmədiyini müəyyənləşdirmək və zəruri halda bu barədə məlumat vermək;
- F.8.3. Özünün və sərnişinlərin sağlamlığına təsir göstərən təhlükələri müəyyən etmək və mümkün halda onları aradan qaldırmaq;
- F.8.4. Qəza halları, zədələr və qarşısıalınmaz təhlükələr barədə müvafiq şəxsə dərhal məlumat vermək;
- F.8.5. Fövqəladə vəziyyətlərdə təsdiq olunmuş qaydalara riayət etmək;
- F.8.6. Fövqəladə qaydalar və təhlükəli vəziyyətlər barədə sərnişinləri xəbərdar etmək üçün önləyici tədbirlər görmək;
- F.8.7. Zəruri sənədlərin tam və düzgün olmasını təmin etmək.

A.3. SƏRİŞTƏLƏR HAQQINDA

Fərdin "Sərnişin qatarında bələdçi" peşə standartı üzrə vəzifə və fəaliyyətləri həyata keçirməsi üçün zəruri olan əsas sərişmələr "Sərnişin qatarında bələdçi" peşəsi üzrə müvafiq təlim standartında göstərilmişdir (formal, qeyri-formal və informal təlimlər vasitəsilə əldə olunan bilik, bacarıq, yanaşma və davranış).

A.4. QİYMƏTLƏNDİRMƏLƏR HAQQINDA

Bu peşədə fərdin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi prosesi "Sərnişin qatarında bələdçi" peşəsi üzrə müvafiq peşə standartının qiymətləndirilməsində öz əksini tapır. Fərdin sistemli qiymətləndirilmələr vasitəsilə qiymətləndirilməsi işəgötürənə müxtəlif məqsədlər (yəni işəgötürmə, karyerada irəli çəkmə, heyətin qiymətləndirilməsi, təlim ehtiyaclarının qiymətləndirilməsi) baxımından faydalı ola bilər.

B. PEŞƏ STANDARTI ÜZRƏ QIYMƏTLƏNDİRMƏ NÜMUNƏSİ

Sərnişin qatarında bələdçi

Qiymətləndirməyə dair qısa məlumat

Qatar bələdçisinin qiymətləndirilməsi aşağıdakı əsas vəzifələr qrupundan istifadə etməklə nəzərə alınır: növbə üçün işin hazırlanmasını başa çatdırmaq, qatarların təhlükəsiz hərəkətinə yardım, öz məsuliyyəti çərçivəsində xidmətdaxili xətalara cavab vermək, kursdan kənar vəziyyətlərə cavab vermək, sərnişinlər üçün təhlükəsiz mühitin təmin olunmasına yardım, fəvqəladə və qeyri-adi vəziyyətlərdə sərnişinlərin yardımıla təmin edilməsi və sağlam və təhlükəsiz iş təcrübələrinin gücləndirilməsi. Qiymətləndirmədə namizədin peşə səlahiyyətlərini qiymətləndirmək məqsədilə istifadə olunan bilik və bacarıq qrupları təqdim olunur.

Hazırkı peşə üçün **tövsiyə edilən qiymətləndirmə metodları** aşağıdakılardır: (i) fəaliyyətin qiymətləndirilməsi və (ii) yazılı testlər. Sözügedən peşə üçün qiymətləndirmə proqramının nümunəsi aşağıda verilmişdir.

Məşğulluq Təsnifatında (MT) peşənin kodu:	5112 (Konduktor, qatar)
MT-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	2
ISCO 08-də işin kodu:	5112 (Conductor, train)
ISCO 08-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	2
Test versiyası:	01
Hazırlanma tarixi:	Dekabr, 2012-ci il
Təsdiq edən qurum:	
Təsdiq tarixi:	

B.1. FƏALİYYƏT MEYARLARI

Bu meyarlar peşə standartındakı vəzifə və fəaliyyətlərlə birbaşa əlaqəlidir. Onlar ölçülə bilən formada müəyyən edilməlidir ki, qiymətləndirmə nümunələri hazırlayanlar üçün qiymətləndirmə maddələrinin formalaşdırılması baxımından faydalı olsun. Birinci (V.1) və sonuncu (V.8) vəzifələrə uyğun gələn fəaliyyət meyarları ilə bağlı nümunə aşağıda göstərilmişdir.

Fəaliyyət meyarı nümunəsi:

- V.1. Növbəyə çıxmaq üçün şəxsi hazırlığı tamamlamaq:
- F.1.1. Təsdiq olunmuş müəyyən prosedurlardan istifadə etməklə növbəni qəbul edən və ya təhvil verən zaman qeydiyyatı tamamlamaq;
 - F.1.2. İstismara veriləcək qatar ilə əlaqədar məlumatları əldə etmək və zəruri halda yoxlamaq;
 - F.1.3. Sənədləri və avadanlıqları qayda və normalarda göstərilən şəkildə tamamlamaq və daşımaq;
 - F.1.4. Şəxsi təhlükəsizliyi naminə göstərişlər, təlimatlar və müəyyən edilmiş normalara riayət etmək;
 - F.1.5. Marşrut və ya park ilə bağlı məlumatları saxlamaq və ya zəruri halda yoxlamaq üçün müvafiq tədbirlər görmək.

...

V.8. Sağlam və təhlükəsiz iş qaydalarına riayət etmək:

- F.8.1. Avadanlıq və materialların istismarı, istifadəsi və saxlanması ilə əlaqədar müvafiq qaydalar, normalar və təlimatlara riayət etmək;
- F.8.2. Digərlərinin müvafiq qaydalar, normalar və təlimatlara riayət etmədiyini müəyyənləşdirmək və zəruri halda bu barədə məlumat vermək;
- F.8.3. Özünün və sərnişinlərin sağlamlığına təsir göstərən təhlükələri müəyyən etmək və mümkün halda onları aradan qaldırmaq;
- F.8.4. Qəza halları, zədələr və qarşısını alınmaz təhlükələr barədə müvafiq şəxsə dərhal məlumat vermək;
- F.8.5. Fövqəladə vəziyyətlərdə təsdiq olunmuş qaydalara riayət etmək;
- F.8.6. Fövqəladə qaydalar və təhlükəli vəziyyətlər barədə sərnişinləri xəbərdar etmək üçün önləyici tədbirlər görmək;
- F.8.7. Zəruri sənədlərin tam və düzgün olmasını təmin etmək.

B.2. QIYMƏTLƏNDİRMƏ İLƏ BAĞLI RESURSLAR

- a) Material və komponentlər: vacib deyil
- b) Alət və avadanlıqlar: radiostansiya, telefon
- c) İstehlak malları: xəritələr, bələdçilər, sənədlər

B.3. QIYMƏTLƏNDİRMƏ METODLARI

Fərdin səriştəsini qiymətləndirmək məqsədilə aşağıdakı iki metoddan istifadə olunur: (i) fəaliyyətin qiymətləndirilməsi və (ii) yazılı test.

B.3.1. FƏALİYYƏTİN QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ

İcra müddəti: 45 dəqiqə
İşlərin sayı: 2

İşlərin icrasını qiymətləndirmək üçün meyarlar işəgötürən tərəfindən müəyyən olunur.

Əhatə olunan sahələr:

- 10% Növbəyə çıxmaq üçün şəxsi hazırlığı tamamlamaq
 - Təsdiq olunmuş müəyyən prosedurlardan istifadə etməklə növbəni qəbul edən və ya təhvil verən zaman qeydiyyatı tamamlamaq
 - İstismara veriləcək qatar ilə əlaqədar məlumatları əldə etmək və zəruri halda yoxlamaq
 - Sənədləri və avadanlıqları qayda və normalarda göstərilən şəkildə tamamlamaq və daşımaq
 - Şəxsi təhlükəsizliyi naminə göstərişlər, təlimatlar və müəyyən edilmiş normalara riayət etmək
 - Marşrut və ya park ilə bağlı məlumatları saxlamaq və ya zəruri halda yoxlamaq üçün müvafiq tədbirlər görmək
- 30% Qatarın xidmətə yararlı olmasını müəyyən etmək
 - Müəyyən edilmiş nasazlıqları səlahiyyətləri çərçivəsində aradan qaldırmaq
 - Müəyyən edilmiş nasazlıqları aydın qeydə almaq və müvafiq şəxsə bu barədə təcili məlumat vermək

- 20% Sənədlərin tələblərə əsasən tam və düzgün olmasını təmin etmək
Qatarların təhlükəsiz hərəkətinə kömək etmək
Müvafiq qaydalar, normalar və təlimatlara əsasən sayıqlıq nümayiş etdirmək
Qatarın düzgün dayanmasını təsdiq etmək və yüklərin təhlükəsiz yüklənməsi və boşaldılmasına şərait yaratmaq üçün dayaqların qoyulması barədə maşinistə məlumat vermək
Qatarın idarə edilməsi və müvafiq ərazidə yerləşdirilməsi ilə əlaqədar zəruri halda maşinistə kömək göstərmək
- 20% İstismar zamanı aşkar olunan qüsurları səlahiyyətləri çərçivəsində aradan qaldırmaq
Nasazlıqların müəyyən olunması zamanı qəza təhlükəsini minimuma endirmək üçün zəruri halda qatarı təhlükəsiz yerdə saxlamaq
Təsdiq olunmuş üsullar və qaydalara əsasən qüsurları aradan qaldırmaq üçün müvafiq tədbirlər görmək
Nöqsan və çatışmazlıqları aradan qaldırmaq mümkün olmadıqda müəyyən edilmiş personaldan təcili kömək istəmək
Nöqsan və çatışmazlıqları aydın qeydə almaq və bu barədə müvafiq şəxsə təcili məlumat vermək
Xarab olmuş hər hansı bir qatarın yeri barədə müvafiq personala dəqiq və təcili məlumat vermək
- 20% Müştərilər üçün təhlükəsiz şəraitin təmin edilməsinə dəstək olmaq
Zəruri halda əyani iştirak və sayıqlığı təmin etmək
Təşkilati prosedurlara uyğun olaraq vaqondan təhlükəsiz çıxışı təmin etmək məqsədilə vaqonda təcili çıxış və təxliyə məntəqələrini saxlamaq
Xüsusi qayğıya ehtiyacı olan sərnişinləri müəyyən etmək və onların tələblərinə səlahiyyətləri çərçivəsində cavab vermək
Təhlükəsizlik tələblərinə riayət olunmadıqda digər müştərilərin təhlükəsizliyinin artırılmasına cavab olaraq səlahiyyətləri çərçivəsində müvafiq tədbirlər görmək
Fövqəladə hallar zamanı sərnişinləri təcrid etmək, təhlükəsiz ərazidə tutmaq və kömək məqsədi ilə müvafiq işçiləri səfərbər etmək

İş nümunəsi 1: Radio kommutasiyası nə deməkdir?

Maksimum müddət: 30 dəqiqə

İştirakçının görəcəyi işlər: Lazım olduqda, nəzarət cərəyanını kommutasiya etmək üçün müvafiq diaqramın köməyi ilə onu təsvir edin.

İş nümunəsi 2: Kommutasiya vəziyyəti

Maksimum müddət: 15 dəqiqə

İştirakçının görəcəyi işlər: Əgər sizin qatar fövqəladə halla üzləşərsə və dayandığı yerdə kəsişməyə məruz qalarsa, siz bu halda nə edərdiniz? Sizi uzun müddət dayandırmışlarsa və maşinist öz nəqliyyat vasitəsini tərkdib gedərsə, şifahi olaraq, siz bir vaqon bələdçisi kimi nə edərdiniz?

B.3.2. YAZILI QIYMƏTLƏNDİRMƏ

İcra müddəti: 23 dəqiqə.

Sualların sayı: 23.

Yazılı qiymətləndirməni keçmək üçün tələb olunan düzgün cavabların sayı işəgötürən tərəfindən müəyyən olunur.

Təvsiyə olunan nisbət: 70%.

Əhatə olunan vəzifələr:

10%	Növbəyə çıxmaq üçün şəxsi hazırlığı tamamlamaq
30%	Qatarın xidmətə yararlı olmasını müəyyən etmək
20%	Qatarların təhlükəsiz hərəkətinə kömək etmək
30%	İstismar zamanı aşkar olunan qüsurları səlahiyyətləri çərçivəsində aradan qaldırmaq
10%	Müştərilər üçün təhlükəsiz şəraitin təmin edilməsinə dəstək olmaq

Sual nümunələri:

1. Yolun kənarında bir nəfərin qollarını başından yuxarı geniş şəkildə açaraq yellədiyini görən vaqon bələdçisi nə etməlidir?
 - a) Həmin şəxsin yanından ötüb keçmək üçün sürəti artırmalıdır.
 - b) Sürəti azaltmalı və hadisə barədə dispetçərə radio vasitəsilə məlumat verməlidir.
 - c) Ehtiyat tədbirinə davam etməlidir.
 - d) Qatar rəisinə bu barədə məlumat verməlidir.
2. Siqnallar verən qatar bələdçisi aşağıdakıları etməlidir:
 - a) Onların aydın şəkildə görünməsinə əmin olmalıdır.
 - b) Başa düşüləcək tərzdə aydın şəkildə siqnallar verməlidir.
 - c) Praktiki olduqda, yolun mühəndis tərəfindən siqnallar verməlidir.
 - d) Yuxarıdakılardan heç biri.
3. Əl siqnallarından istifadə faydalı olmadıqda, qatar bələdçisi məlumat vermək məqsədilə radio və digər səsli ünsiyyət vasitələrindən istifadə edə bilər. Qatar bələdçisi əmin olmalıdır ki, ekipaj üzvləri
 - a) Hansı qatar hərəkətinin radio kommunikasiya vasitəsilə elan ediləcəyini bilir.
 - b) Radiodan istifadə edərkən “DAYAN” siqnalından başqa, mühəndisin heç bir əl siqnalını qəbul etməyəcəyini başa düşür.
 - c) Yuxarıdakılardan heç biri.
4. Qayda və qanunlara riayət, əməkdaşlıq, yardım, hər hansı qanun pozuntusu, pis davranış və ya ehtiyatsızlıq barədə hesabat verməkdə kim cavabdehdir?
 - a) Yalnız nəzarətçilər
 - b) Yalnız bələdçi
 - c) Yalnız bələdçi və mühəndislər
 - d) Bütün işçilər
5. Aşağıdakılardan hansı qatar bələdçisinin vəzifəsidir?
 - a) Qatarın idarə edilməsinə nəzarət etmək
 - b) Hərəkətə davam etmək üçün səlahiyyət barədə istənilən şübhə yaranarsa mühəndislə məsləhətləşmək və ya təhlükəsizlik
 - c) Beş (5) mildən çox olmayan və ya iki (2) mildən az olmayan məsafədə mühəndisə dispetçer ismarıcı və ya təlimatları vasitəsilə yaranan məhdudiyətlər barədə bildiriş vermək
 - d) Yuxarıdakılardan heç biri

6. Təyin olunmuş siqnal vasitəsilə görünən vəziyyət barədə məlumat vermək üçün vaqon bələdçisi hansı halda radiodan istifadə edə bilər?
 - a) Eyni ekipajın üzvləri arasında verildikdə
 - b) Siqnal aspekti barədə qatar dispetçeri tərəfindən qatara məlumat vermək üçün
 - c) Siqnal göstərişini yerinə yetirməklə digər ekipaja yardım etmək üçün
 - d) Yuxarıdakıların hamısı
7. Əsas göstərişə əsasən hərəkət etməzdən əvvəl qatarın hansı ekipaj üzvlərində bu göstərişlərin yazılı surəti olmalıdır?
 - a) Yalnız mühəndislər
 - b) Yalnız bələdçilər
 - c) Bələdçilər və mühəndislər
 - d) Bütün ekipaj üzvləri
8. Qatarın hansı ekipaj üzvləri əsas göstərişləri oxumalı və başa düşməlidirlər?
 - a) Yalnız mühəndislər
 - b) Yalnız bələdçilər
 - c) Bələdçilər və mühəndislər
 - d) Bütün ekipaj üzvləri
9. Əsas göstərişlər etibarsız olduqda, yerinə yetirildikdə və ya ləğv edildikdə, nə tələb olunur?
 - a) Onlar dərhal yox edilməlidir.
 - b) Onlar aydın şəkildə “X” ilə nişanlanmalı və 7 gün saxlanılmalıdır.
 - c) Onlar aydın şəkildə “X” ilə nişanlanmalı və həmin qatarın səyahətinin qalan günləri üçün saxlanılmalıdır.
 - d) Onlar aydın şəkildə “X” ilə nişanlanmalı və həmin ekipajın növbəsinin qalan günləri üçün saxlanılmalıdır.
10. Qatarın baş hissəsi sərnəşin platformasını tərk etməzdən əvvəl qatarda hansı kommunikasiya cihazları olmalıdır?
 - a) Nəzarət şöbəsində operativ radio və ikinci ünsiyyət vasitələri (digər bölmədə radio, daşına bilən radio və ya digər simsiz kommunikasiya cihazı)
 - b) Aşağıdakılardan ən azı ikisi: nəzarət şöbəsində operativ radio, digər bölmədə radio, daşına bilən radio və ya digər simsiz kommunikasiya cihazı
 - c) Nəzarət şöbəsində operativ radio və ya daşına bilən radio və ikinci ünsiyyət vasitələri (digər şöbədə radio və ya daşına bilən radio və ya digər simsiz kommunikasiya cihazı)
 - d) Yuxarıdakıların hamısı
11. Aşağıdakılardan hansında əsas göstərişlər təsvir olunur?
 - a) Qatarın hərəkətinə, mühərrikə, yol avadanlıqlarına tək və ya digər avadanlıqlarla birlikdə təsir edən istənilən hərəkət funksiyası və ya sürət məhdudiyyəti. Nəzarət edilən yoldan istifadə səlahiyyəti vermək üçün istifadə olunan istənilən forma
 - b) Əməliyyatlarla bağlı sistem və ya bölmə təlimatlarından ibarət olan nəşr
 - c) Qaydalar, xüsusi təlimatlar və ya əməliyyatlara aid olan digər məsələlərlə bağlı Şöbə Rəhbəri tərəfindən dərc edilən təlimatlar
 - d) Yuxarıdakıların hamısı

12. Aşağıdakılardan hansı əsas təlimatlardır?
- Yol orderləri və yol bülletenləri
 - Səlahiyyət və yol üçün icazələr
 - Radio sürət məhdudiyyətləri
 - Yuxarıdakıların hamısı
13. Əsas göstərişlərin ötürülməsi və qəbul edilməsi zamanı üzvlər necə qeyd edilməli və təkrar edilməlidir?
- Nömrəsi ilə adi rəqəm nömrələrini qeyd etmək və hərfbərhərf demək
 - Nömrəsi ilə çoxlu rəqəm nömrələrini qeyd etmək
 - Onluq nöqtələrini “punkt”, “nöqtə” və ya “onluq” kimi müəyyən etmək
 - Yuxarıdakıların hamısı
14. Qatarın quyruq hissəsini göstərmək üçün sonuncu vaqonun sonluğunda aydın şəkildə görünə bilən işarə nişanı nə vaxt tələb olunur?
- Bütün vaxtlarda qatar əsas yolu tutduqda
 - Yalnız hava şəraiti yolda görüntüyə 1 kilometrədən az məhdudiyyət qoyduqda
 - Günəş batımına 1 saat qalmışdan günəş çıxandan sonra 1 saatadək və ya hava şəraiti yolda görüntüyə 1 kilometrədən az məhdudiyyət qoyduqda
 - Yalnız günəş batımına 1 saat qalmışdan günəş çıxandan sonra 1 saatadək
15. Aydın şəkildə görünən nişan hansı halda yoxlanmalıdır?
- Yalnız ilkin olaraq tətbiq olunduqda və havanın yoxlanması tələb olunan hər bir yerdə
 - Tərtibat stansiyasında və hər bir ekipaj dəyişmə məntəqəsində
 - Yalnız mexaniki şöbənin işçi heyəti çalışan yerlərdə
 - Hər bir stansiya dayanacağında və digər praktiki hesab edilən yerlərdə
16. İşçilər, yol fəhlələri, yolda və ya yola yaxın olan digər şəxslər üçün həyəcan signalı kimi istifadə olunan fit signal hansıdır?
- 2 uzun, bir qısa, 1 uzun
 - 1 uzun və 1 qısa
 - 1 uzadılmış uzun
 - Qısa fitlərin ardıcılığı.
17. Vaqon bələdçisi qatar rəisinə nəyi xatırlatmalı və bunu nə zaman etməlidir?
- Son stansiyanı əvvəlcədən keçdikdən sonra onların qatarın hərəkətinə davam etmək funksiyasına məhdudiyyət qoyulduqda
 - Sürətin azaldılması barədə xəbərdarlıq etdikdə (əvvəlcədən ən azı 3 km)
 - Görüş və ya gözləmə nöqtəsi, sürətin azaldılması barədə bildirişlər və şərti dayan signalları barədə müraciət etdikdə (əvvəlcədən 3 km)
 - Son stansiyanı əvvəlcədən keçdikdən sonra onların qatarın hərəkətinə davam etmək funksiyasına məhdudiyyət qoyulduqda və ya sürətin azaldılması barədə xəbərdarlıq etdikdə və şərti dayan əmrləri verildikdə
18. Vaqon bələdçisi səlahiyyətin yazılı surətini almaq üçün nəzarət şöbəsində olmadıqda nə edilməlidir?

- a) Mühəndis səlahiyyətin yazılı surətini götürməli və onu hərəkətə başlamazdan əvvəl bələdçiyə çatdırmalıdır.
- b) Surət çıxaran işçi qatar dispetçerinə/nəzarət operatoruna səlahiyyətin yazılı surətinin “OK” vaxtı verilməzdən əvvəl bələdçi tərəfindən oxunması və qəbul edilməsi barədə məlumat verməlidir.
- c) Qatar bələdçisi səlahiyyətin yazılı surətini mümkün qədər tez götürməli və “OK” vaxtının alınması üçün qatar dispetçeri/nəzarət operatoru ilə əlaqə saxlamalıdır.
- d) Yuxarıdakıların hamısı.

19. Aşağıdakıların hansı qatar bələdçisinin vəzifəsidir?

- a) Vaqona nəzarət və qatarın idarə olunması
- b) İstifadə olunan avadanlıqda hər hansı məhdudiyət olarsa, bu barədə mühəndisə və qatar rəisinə məlumat verilməsi
- c) Tabeçiliyində olanların öz öhdəlikləri ilə tanış olmasının, nə qədər təcrübəyə və qaydalar barədə biliklərə malik olduqlarını və onların lazımı şəkildə təlimatlandırılmasının müəyyən edilməsi
- d) Yuxarıdakıların hamısı

20. Rəng işıq siqnalının bir və ya bir neçəsinin daha az işığı yanmadıqda, qatar bələdçisi o siqnalın aspektini necə müşahidə edir?

- a) Sanki görünəcək işıq qırmızı yanır.
- b) Daha çox məhdudlaşdırıcı göstəriş verə bilər.
- c) Məhdudlaşdırıcı göstəriş nümayiş etdirir.
- d) Yuxarıdakıların hamısı.

21. Növbələr və ərazi icazə verdikdə, dayanan qatarın hansı ekipaj üzvlərini keçən qatarları yerdə yoxlamalıdır və onlar harada yerləşdirilməlidir?

- a) Qatar dayanan kimi yolun qarşı tərəfində ən azı bir ekipaj üzvü
- b) Qatar dayanan kimi yolun həmin tərəfində ən azı bir ekipaj üzvü
- c) Qatar dayanan kimi yolun həmin tərəfində ən azı iki ekipaj üzvü
- d) Yolun hər iki tərəfində ən azı iki ekipaj üzvü

22. Qatar iki və ya daha artıq yol olan yerdə qrafik əsasında təyin olunmuş stansiya dayanacağına yaxınlaşır. Vaqon bələdçisi nə etməlidir?

- a) Yol fiziki maneə ilə ayrılmayana qədər qatar tərəfdən keçə biləcək digər qatarların yerini müəyyənləşdirənə qədər sənişinlərə qatara daxil olmaq və ya qatardan çıxmağa icazə verməmək
- b) Qatarla stansiya platforması arasından keçə biləcək digər qatarların yerini müəyyənləşdirənə qədər sənişinlərə qatara daxil olmaq və ya qatardan çıxmağa icazə verməmək
- c) Bu, qrafik əsasında təyin olunmuş stansiya dayanacağı olduğundan stansiya dayanacağı etmək, digər qatarlara qaydaya uyğun olaraq sizin qatarla stansiya platforması arasından keçməyə icazə verməmək
- d) Siz normal yolunuzda hərəkət edirsinizsə, stansiya dayanacağı etmək. Əgər cari yolun əksinə hərəkət edirsinizsə, qatar dispetçeri tərəfindən mühafizə almayana qədər stansiya dayanacağı etməmək.

23. Əl ilə idarə olunan yol ötürücüsündən istifadə olunan yeri tərk etməzdən əvvəl qatar bələdçisi nə etməlidir?

- a) O, xüsusi şəkildə açıq qoymaq səlahiyyəti verilməyənə qədər əsas yol üçün onu örtülü və bağlı saxlamalıdır.
- b) O, şifahi olaraq ötürücünün vəziyyətini bir-birilə təsdiqləməlidir.
- c) Əks vəziyyətdə saxlamaq səlahiyyətinə malik olduqda, onu bağlı saxlamalıdır.
- d) Yuxarıdakıların hamısı.

B.4. NƏTİCƏLƏRİN QEYDƏ ALINMASI

Hər bir iştirakçı üçün fərdi hesabatlar hazırlanmalı və fəaliyyətin qiymətləndirilməsi, eləcə də yazılı qiymətləndirmə üzrə toplanan balların hesabatı onlara təqdim edilməlidir. Qiymətləndirmə bir nəfər üçün bir dəfədən artıq istifadə edildiyi təqdirdə hesabatda qiymətləndirmədən əvvəlki və sonrakı ballar arasındakı faiz dəyişikliyi də əks olunmalıdır.

“Peşə standartları üzrə qiymətləndirmənin hazırlanması prosedurları” adlı sənəddə qiymətləndirmə üzrə geniş nəzəri və praktiki məlumatlar verilmişdir.

C. MÜƏSSISƏLƏR ÜÇÜN NÜMUNƏVİ TƏLİM STANDARTI

Sərnişin qatarında bələdçi

Təlim standartına dair qısa məlumat

Hazırkı təlim standartı müəssisələr, təlim mərkəzləri və institutları, təlim iştirakçıları üçün hazırlanmışdır və qatar bələdçisi üçün tələb olunan sərişmələri əks etdirir. İşlə bağlı sərişmənin nümayiş etdirilməsi üçün tələb olunan bilik və bacarıqların əldə edilməsinə xidmət edən təlim proqramları, kurikulumlar və təlim materiallarının hazırlanmasında bu standartdan təlimat kimi istifadə etmək olar. Bu standart əsasında hazırlanmış təlim digər peşələr üzrə sərişmələrə malik olan, mövcud sərişmələrini inkişaf etdirmək, mövcud iş yerində digər vəzifələri icra edə bilmək, yaxud digər müəssisədə və ya digər peşə üzrə iş tapmaq üçün yeni ümumi sərişmələr əldə etmək istəyən şəxslər üçün də uyğun ola bilər.

Məşğulluq Təsnifatında (MT) (bu təlimin müvafiq olduğu) peşənin kodu:	5112 (Konduktor, qatar)
MT-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	2
ISCO 08-də işin kodu:	5112 (Conductor, train)
ISCO 08-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	2
Milli İxtisas Çərçivəsi ilə əlaqə:	
ISCED-də kodu:	
Hazırlanma tarixi:	Dekabr, 2012-ci il
Təsdiq edən qurum:	
Təsdiq tarixi:	
Təklif olunan yenilənmə tarixi:	Dekabr, 2017-ci il

C.1. SƏRİŞMƏLƏRİN QISA TƏSVİRİ

Bilik:	<ul style="list-style-type: none">• Müvafiq qaydalar, normalar və təlimatlar;• Dəmir yolu nəqliyyatına aid normalar, təhlükəsizlik prosedurları, tariflər və cədvəllər ilə əlaqədar geniş məlumat;• Marşrut və ya park barədə məlumatlar;• Qatarların idarəetmə sistemləri;• Səmərəli əlaqə yaratmağın yolları və üsulları;• Sənədləşmənin aparılması ilə əlaqədar tələblər;• Müvafiq siqnallar və onların mənalari;• Qatarın sistemlərində yarana bilən nöqsan və çatışmazlıqların növləri;• Təşkilati prosedurlar, o cümlədən:<ul style="list-style-type: none">○ təhlükəsizlik;○ fəvqəladə və təxliyə halları;○ ilk yardım və yanğından mühafizə.• Ayırma, qoşma, təhlükəsiz sistemləri ilə əlaqədar texniki vəzifələr;• Bilet satışı ilə bağlı qaydalar və normalar.
---------------	--

Bacarıq:	<ul style="list-style-type: none">• Aydın və lakonik ünsiyyət yaratmaq bacarığı;• Sənədlər ilə işləmək bacarığı;• Dəmir yolu nəqliyyatına aid müvafiq təlimatlar, prosedurlar və məlumatları oxumaq və şərh etmək bacarığı;• İlk yardım;• Müvafiq fəvqəladə fəaliyyətləri həyata keçirmək;• Problemləri həll etmək bacarığı.
Yanaşma:	<ul style="list-style-type: none">• Səmərəli və dəqiq qrafiklərə əsasən işləmək;• Müştəri yönümlü olmaq;• Çevik işləməyə hazır olmaq;• Cavabdehliyi üzərinə götürməyə hazır olmaq və nəzarət olmadan işləmək bacarığı;• Xoş rəftar və xarici görünüşü səliqəli.
Əlavə / ümumi səriştələr:	<ul style="list-style-type: none">• Əlavə xarici dil bilmək.

Peşə standartına uyğun olaraq, bu peşə üzrə təcürbi və nəzəri təlim keçən sərnişin qatarında bələdçi yuxarıda göstərilən səriştələri qazanmaqla, aşağıdakı vəzifə və fəaliyyətləri yerinə yetirə bilər:

Əsas vəzifələrin (V) və vəzifələr daxilində fəaliyyətlərin (F) siyahısı ¹

- V.1. Növbəyə çıxmaq üçün şəxsi hazırlığı tamamlamaq:
- F.1.1. Təsdiq olunmuş müəyyən prosedurlardan istifadə etməklə növbəni qəbul edən və ya təhvil verən zaman qeydiyyatı tamamlamaq;
 - F.1.2. İstismara veriləcək qatar ilə əlaqədar məlumatları əldə etmək və zəruri halda yoxlamaq;
 - F.1.3. Sənədləri və avadanlıqları qayda və normalarda göstərilən şəkildə tamamlamaq və daşımaq;
 - F.1.4. Şəxsi təhlükəsizliyi naminə göstərişlər, təlimatlar və müəyyən edilmiş normalara riayət etmək;
 - F.1.5. Marşrut və ya park ilə bağlı məlumatları saxlamaq və ya zəruri halda yoxlamaq üçün müvafiq tədbirlər görmək.
- V.2. Qatarın xidmətə yararlı olmasını müəyyən etmək:
- F.2.1. Müəyyən edilmiş nasazlıqları səlahiyyətləri çərçivəsində aradan qaldırmaq;
 - F.2.2. Müəyyən edilmiş nasazlıqları aydın qeydə almaq və müvafiq şəxsə bu barədə təcili məlumat vermək;
 - F.2.3. Sənədlərin tələblərə əsasən tam və düzgün olmasını təmin etmək.
- V.3. Qatarların təhlükəsiz hərəkətinə kömək etmək:
- F.3.1. Qatarın yola çıxmağa hazır olmasını dəqiqliklə müəyyən etmək;
 - F.3.2. Müvafiq qaydalar, normalar və təlimatlara əsasən sayıqlıq nümayiş etdirmək;
 - F.3.3. Qatarın düzgün dayanmasını təsdiq etmək və yüklərin təhlükəsiz yüklənməsi və boşaldılmasına şərait yaratmaq üçün dayaqların qoyulması barədə maşinistə məlumat vermək;

¹ Müvafiq sahə üçün olan peşə standartındakı ilə eynidir.

- F.3.4. Qatar düzgün dayanmadıqda və yüklərin təhlükəsiz yüklənməsi və boşaldılmasına şərait yaratmaq mümkün olmadıqda təsdiq edilmiş düzəldici tədbirləri həyata keçirmək;
 - F.3.5. Qatarın idarə edilməsi və müvafiq ərazidə yerləşdirilməsi ilə əlaqədar zəruri halda məşinistə kömək göstərmək.
- V.4. İstismar zamanı aşkar olunan qüsurları səlahiyyətləri çərçivəsində aradan qaldırmaq:
- F.4.1. Qatarın sistem və avadanlıqlarındakı nöqsan və çatışmazlıqları dəqiqliklə müəyyən etmək;
 - F.4.2. Nasazlıqların müəyyən olunması zamanı qəza təhlükəsini minimuma endirmək üçün zəruri halda qatarı təhlükəsiz yerdə saxlamaq;
 - F.4.3. Təsdiq olunmuş üsullar və qaydalara əsasən qüsurları aradan qaldırmaq üçün müvafiq tədbirlər görmək;
 - F.4.4. Nöqsan və çatışmazlıqları aradan qaldırmaq mümkün olmadıqda müəyyən edilmiş personaldan təcili kömək istəmək;
 - F.4.5. Nöqsan və çatışmazlıqları aydın qeydə almaq və bu barədə müvafiq şəxsə təcili məlumat vermək;
 - F.4.6. İstismar şəraitindən asılı olaraq hər hansı bir dəyişikliyə uyğun olaraq qatara nəzarət etmək;
 - F.4.7. Xarab olmuş hər hansı bir qatarın yeri barədə müvafiq personala dəqiq və təcili məlumat vermək.
- V.5. Qatar relsdən çıxdığı zaman müvafiq tədbirləri həyata keçirmək:
- F.5.1. Mövcud və mümkün təhlükələri dəqiqliklə qeydə almaq və bu barədə aidiyyəti şəxsə təcili məlumat vermək;
 - F.5.2. Tələb olunduqda xəbərdaredici siqnal verən avadanlıqdan istifadə etmək;
 - F.5.3. Qəza halları zamanı səlahiyyətləri çərçivəsində müvafiq tədbirlər görmək və əsas diqqəti insanların təhlükəsizliyinin qorunmasına yönəltmək;
 - F.5.4. Zərərli maddələri ehtiva edən mövcud və ya mümkün hadisələr zamanı təsdiq edilmiş əlavə ehtiyat tədbirlərini həyata keçirmək;
 - F.5.5. Növbə əsasında dəyişən vaqonun xidmətə yararlı olmasını yoxlamaq və sərnişinlərə elan edilən dəyişikliklərə uyğun olaraq məlumat vermək;
 - F.5.6. Nasazlıqların müəyyən olunması zamanı qəza təhlükəsini minimuma endirmək üçün zəruri tədbirlər görmək;
 - F.5.7. Vaqonun nasazlığını aradan qaldırmaq mümkün olmadıqda müvafiq personala dərhal bu barədə məlumat vermək və vaqonu təşkilati prosedurlara uyğun olaraq mühafizə etmək.
- V.6. Müştərilər üçün təhlükəsiz şəraitin təmin edilməsinə dəstək olmaq:
- F.6.1. Zəruri halda əyani iştirak və sayıqlığı təmin etmək;
 - F.6.2. Təşkilati prosedurlara uyğun olaraq vaqondan təhlükəsiz çıxışı təmin etmək məqsədilə vaqonda təcili çıxış və təxliyə məntəqələrini saxlamaq;
 - F.6.3. Müəyyən edilmiş problemləri səlahiyyətləri çərçivəsində həll etmək və bu barədə qatar rəisinə təcili və dəqiq məlumat vermək;
 - F.6.4. Təşkilati tələblərə uyğun olaraq avadanlıq və ictimai ərazilərin təyinatı üzrə istifadəyə hazır olmasını müəyyən etmək;
 - F.6.5. Xüsusi qayğıya ehtiyacı olan sərnişinləri müəyyən etmək və onların tələblərinə səlahiyyətləri çərçivəsində cavab vermək;
 - F.6.6. Müştərilərə təhlükəsizliklərinin qayğısına qalmalarını təşviq etmək və bu barədə onları məlumatlandırmaq;
 - F.6.7. Lokal qaydalar və normalara uyğun olaraq müştəriyə fəal kömək göstərmək;
 - F.6.8. Təhlükəsizlik tələblərinə riayət olunmadıqda digər müştərilərin təhlükəsizliyinin artırılmasına cavab olaraq səlahiyyətləri çərçivəsində müvafiq tədbirlər görmək;

- F.6.9. Fövqəladə hallar zamanı sərnişinləri təcrid etmək, təhlükəsiz ərazidə tutmaq və kömək məqsədi ilə müvafiq işçiləri səfərbər etmək.
- V.7. Fövqəladə və qeyri-adi vəziyyətlərdə sərnişinlərə kömək etmək:
- F.7.1. Sərnişinlərə görülən işlər, işlərin səbəbi barədə təfəssilatlı və qarşılıqlı əlaqəni təşviq edəcək tərzdə məlumat vermək;
- F.7.2. Qatar rəisi ilə təcili əlaqə saxlamaq və vəziyyət barədə dəqiq məlumat vermək;
- F.7.3. Gözlənilən problemləri müəyyən etmək və onlar ilə məşğul olmaq üçün zəruri halda fövqəladə tədbirlər planını təsdiq etmək;
- F.7.4. Hadisə zamanı mənfi təsirə məruz qalmış sərnişinlər və digər şəxslər ilə xoş və təsəlliverici tərzdə davranmaq;
- F.7.5. Təsdiq edilmiş qaydalara əsasən fövqəladə və qeyri-adi vəziyyətlərə cavab olaraq müvafiq tədbirlər görmək;
- F.7.6. Təşkilatın və qanunun tələblərinə uyğun olaraq vəziyyət və görülmüş tədbirlər barədə məlumat vermək.
- V.8. Sağlam və təhlükəsiz iş qaydalarına riayət etmək:
- F.8.1. Avadanlıq və materialların istismarı, istifadəsi və saxlanması ilə əlaqədar müvafiq qaydalar, normalar və təlimatlara riayət etmək;
- F.8.2. Digərlərinin müvafiq qaydalar, normalar və təlimatlara riayət etmədiyini müəyyənləşdirmək və zəruri halda bu barədə məlumat vermək;
- F.8.3. Özünün və sərnişinlərin sağlamlığına təsir göstərən təhlükələri müəyyən etmək və mümkün halda onları aradan qaldırmaq;
- F.8.4. Qəza halları, zədələr və qarşısıalınmaz təhlükələr barədə müvafiq şəxsə dərhal məlumat vermək;
- F.8.5. Fövqəladə vəziyyətlərdə təsdiq olunmuş qaydalara riayət etmək;
- F.8.6. Fövqəladə qaydalar və təhlükəli vəziyyətlər barədə sərnişinləri xəbərdar etmək üçün önləyici tədbirlər görmək;
- F.8.7. Zəruri sənədlərin tam və düzgün olmasını təmin etmək.

C.2. TƏLİM İLƏ BAĞLI XÜSUSİ MƏLUMAT

C.2.1. TƏLİMİN NÖVLƏRİ

Bu peşə üçün zəruri səriştələr aşağıda göstərilən təlim metodları vasitəsilə əldə edilə bilər:

Formal təlim

Tövsiyə olunan formal təlim	Uyğun gələn təlim növü	Qeydlər
Tam orta təhsil ²		

² Ümumi orta təhsil ölkə vətəndaşları üçün icbari xarakter daşdığından cədvəldə əks olunmayıb.

Texniki peşə təhsili və ya akkreditasiyadan keçmiş təlim müəssisəsində təlim	☒	İlkin təlim akkreditasiyadan keçmiş peşə məktəbləri və sertifikatlaşdırılmış müəssisələr tərəfindən təşkil olunur. Bu təlim praktikadan qazınan geniş təcrübə ilə əlaqələndirilməlidir. Yalnız praktiki təlim keçirildiyi hallarda səriştələrin tanınması haqqında sənəd əldə etmək üçün işçinin əlavə nəzəri təlim keçməsi və qiymətləndirilməsinə ehtiyac var.
Orta ixtisas təhsili		
Ali təhsil		
Digər:		

Qeyri-formal və (və ya) informal təlim tələb olunan səriştələrin genişləndirilməsinə şərait yarada bilər. Qatar bələdçisi bir çox hallarda zəruri səriştələri yalnız qeyri-formal və (və ya) informal təlim vasitəsi ilə əldə edə bilər.

Qeyri-formal təlim

İş yerində, təlim mərkəzində və ya bilavasitə ixtisaslaşmış təlimatçı tərəfindən keçirilən təlimdir. Qeyri-formal təlimin ən yaxşı yolu iş yerində təlimatçı yanında öyrənməkdir.

İnformal təlim

İnformal təlim kütləvi informasiya vasitələri və sosial şəbəkələr vasitəsi ilə baş verir. O, tələb olunan nəzəri və təcrübə bilikləri verə bilər, lakin fərdi yoxlamadan başqa, digər qaydada müşahidə edilməsi demək olar ki, mümkün deyil və ölçülməsi çətinidir.

C.2.2. TƏLİMİN İSTİQAMƏTİ

Normal ilkin təlim istiqaməti ümumi orta təhsili bitirdikdən sonra ilkin peşə təhsili almaq və dəmiryolu nəqliyyatı müəssisəsində təcrübə keçməkdir. Qatar bələdçisinin təlim istiqamətləri yuxarıda göstəriləyi kimi, qeyri-formal və ya informal təlimdən də ibarət ola bilər.

C.2.3. ƏVVƏLKİ TƏLİMİN TANINMASI³

Gələcəkdə dəmiryolu nəqliyyatında bələdçilik sahəsində ən azı iki il təcrübəsi olan şəxs səriştələrin yoxlanılması üçün imtahana müraciət edə və yalnız imtahana keçdikdən sonra səriştələrin tanınması haqqında rəsmi sənəd əldə edə bilər.

³ Azərbaycanda səriştələrin tanınması üçün qiymətləndirmə sistemi hazırda mövcud deyildir.